

**Conclusie-
verslag
(ontwerp)**

Infosessie natuurcompensatie LSO CP ECA

vergaderdatum **4 december 2018 om 17.30 u**

voorzitter Annick Gommers – Kenter, omgevingsmanager CP ECA

verslaggevers Maarten Goris – Departement Mobiliteit en Openbare Werken
Jan Baelus – OMGEVING cvba

deelnemerslijst Zie bijlage 1: lijst van deelnemers en verontschuldigungen

bijlagen De presentatie is beschikbaar op de projectwebsite
extracontainercapaciteitantwerpen.be > Documenten onderzoeksfase > 4
december 2018: infosessie natuurcompensaties

1. Opening en verwelkoming

Freddy Aerts leidt de infosessie over natuur ECA in. Hij beklemtoont dat de focus vandaag ligt op de natuurcompensatie voor alternatief 9 van ECA en dus niet op mogelijk andere vragen over natuur en haven.

2. Toelichting aanpak natuur op LSO

De panelleden lichten aan de hand van een presentatie (zie projectwebstek) de aanpak voor de natuur op Linkerscheldeoever (LSO) in het kader van ECA toe.

Kristin Bluekens licht toe welke impact alternatief 9 op natuur heeft. Dat is in beeld gebracht aan de hand van een strategische passende beoordeling.

Tim Gregoir legt uit hoe binnen ECA de 'ADC-toets' is uitgevoerd ('Alternatieven', 'Dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'Compensatie'). Om de natuurwaarden te vervangen die zullen verdwijnen bij een realisatie van alternatief 9, is een natuurcompensatie uitgewerkt, die onderdeel zal zijn van het voorontwerp voorkeurbesluit. Die compensatie moet evenwaardig zijn aan de natuurwaarden die verloren zullen gaan.

Lieven Nachtergale zet uiteen dat het 'Maatschappelijk Meest Haalbaar Alternatief' (MMHA) niet langer de basis vormt voor haven- en natuurontwikkeling. In de plaats is er nu een aanpak met natuurcompensatie per havenproject. Omdat het Besluit over de Specifieke Instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) van de Vlaamse Regering van 2017 vertrekt van het MMHA, zijn er aanpassingen aan dat besluit nodig. Het aangepaste S-IHD-besluit doorloopt nog een adviesprocedure en komt in maart – april 2019 op de Vlaamse Regering.

Laurent Vanden Abeele geeft met concrete voorbeelden aan hoe de bestaande gebieden met natuurwaarden beheerd zullen worden, zodat die gebieden optimaal kunnen renderen voor natuur.

Op uitnodiging van Annick Gommers formuleren de aanwezigen schriftelijk hun vragen over de verschillende presentaties. Deze worden na de pauze per toelichting behandeld, beantwoord door het panel en aangevuld met extra vragen en bemerkingen uit de zaal.

3. Vragen, antwoorden en debat

3.1. Impact alternatief 9

V: Hoe de inname van zilte graslanden milderen?

A: Direct ruimtebeslag is een niet te milderen effect. Als dat optreedt, is er dus compensatie nodig.

V: Stikstofdepositie Putten Weiden, hoe dat milderen?

A: Onderzoek loopt nog, over twee aspecten: over de manier waarop containerbehandeling gebeurt (straddle carriers te vervangen door automatische stacks, die werken op elektriciteit) en over de mogelijkheden om zeeschepen met walstroom te bevoorraden. Dit zal in het MER opnieuw worden doorgerekend.

V: 16 ha grasland voor weidevogels, ligt dat in SBZ (speciale beschermingszone)? Is er in het SBZ al niet genoeg gecompenseerd voor weidevogels?

A: De weidevogels zijn niet SBZ gerelateerd (geen IHD soort) maar vanuit de Vlaamse regelgeving geldt er wel de zorgplicht voor. Elke niet-vermijdbare schade die je toebrengt, moet je compenseren.

V: Is er compensatie voor het ruimtebeslag op RSO voorzien?

A: Er is beperkte inname van foerageergebied bruine kiekendief in het noorden van RSO (zie dia 30); de compensatie daarvoor gaat mee in de maatregelen op LSO.

V: Is Brakke Kreek wel brak te krijgen door water van Prosperpolder Noord via Prosperpolder Zuid naar Doelpolder Noord te laten stromen?

A: Dit is zeker realistisch, met een inlaat via Prosperpolder Noord. En de uitlaatconstructie kan ook dienen om Brakke Kreek zelf van (zout) water te voorzien.

V: Telt natuur in Hedwige-Prosperpolder mee voor compensatie of voor instandhouding? Is dat onderzocht?

A: Hedwige-Prosperpolder kadert voor 100% in instandhouding van het habitatrichtlijngebied, zowel in NL als in VL. Voor Vlaanderen telt het helemaal mee voor IHD. Op het Nederlandse deel mogen we niet rekenen gezien iedere lidstaat zijn eigen doelstellingen moet realiseren op zijn grondgebied.

Wel zijn er in het Vlaamse gedeelte van het gebied 70 ha extra compensaties in kader van het vogelrichtlijngebied (voor Deurganckdok) aanwezig voor strand- en plasbroeders. Het gaat om een andere, additieve invulling tov de voorziene instandhoudingsmaatregel. Het is niet realistisch om in het gebied van Hedwige-

Prosperpolder daar bovenop nog compensaties te realiseren, omdat het gebied dat niet kan herbergen en omdat de werken al in uitvoering gaan. Om die compensaties niet te verstoren zullen die werken buiten het broedseizoen gebeuren en daardoor zal de start van de grondwerken een beetje vertraging hebben; het totale project loopt echter geen vertraging op.

V: Klopt het dat de leefbaarheidsbuffer Doel voor 100% als verlies voor natuur gerekend is?

A: Zie aanduiding in het groen op dia 30. De volledige uitleg is als volgt. De huidige leefbaarheidsbuffer zal voor een deel verdwijnen, dat is een verlies aan foerageergebied voor de bruine kiekendief. Maar er komt ook een nieuw deel, dat is winst voor dat foerageergebied. Tegelijk zal voor dit nieuwe deel van de dijk een stuk weiland verdwijnen, wat een verlies voor weidevogels betekent, want die broeden niet op bufferdijken. Dit is dus per soort te bekijken.

V: Kan de strook landbouwgronden tussen Doel en de leefbaarheidsbuffer betekenisvol natuurgebied worden?

A: Enige natuurwaarde is hier mogelijk, maar in het geheel waar we hier over spreken, is dat eigenlijk geen echte meerwaarde. Hoogwaardige natuur is daar door verstoring vanuit de site Doel en de omgeving niet haalbaar. Het is efficiënter om op de andere plaatsen de natuurwaarde te verhogen. Suggesties zijn welkom in de werkgroep Doel, die vanuit ECA opgestart is.

V: Hoeveel landbouwgebied moet verdwijnen?

A: 90 ha verdwijnt als gevolg van de bouw van een tweede getijdendok. Voor de rest gaat het om compensaties voor poldernatuur en weidevogels, maar daarvoor komt geen gewone natuur maar een verschuiving naar landbouw met een lichtjes ander productiemodel.

V: Hoe werd aandeel natuur in polder becijferd (90 ha)?

A: Dit is gebeurd met 'expert judgement'. Er is een relatief grote oppervlakte nodig omdat we – vanuit natuuroogpunt – laagwaardig gebied vervangen door ander laagwaardig gebied. Een alternatief zou zijn dat die 90 ha natuur in polder gecompenseerd wordt op een kleinere oppervlakte met hoogwaardige natuur, maar dan is daar verder landbouwgebruik uitgesloten.

V: Kan er geen boscompensatie in polder?

A: Bos past niet in het natuurstreefbeeld voor de polder – in de polder zijn er immers andere natuurwaarden (meer gericht op (water)vogels) dan elders in Vlaanderen. Bovendien proberen we de impact op de landbouwers in diezelfde polders zo goed mogelijk te beperken. En waarschijnlijk is een bos in de polder ook vanuit het oogpunt landschap en erfgoed niet aan te raden.

V: Is er bij aanduiding van compensatiegebieden gekeken naar de impact op landbouw en zijn alternatieven onderzocht?

A: Op basis van eerder onderzoek, gebiedskennis en wat de overheid in eigendom heeft, konden we een natuurcompensatie uitwerken waarbij de overheid maximaal vermijdt om bijkomende landbouwgronden te onteigenen. Er is geen afzonderlijk alternatievenonderzoek gevoerd voor dit punt; dat is nodig noch verplicht.

V: Welke inname van broed- en foerageergebied betekent een tweede getijdendok in alternatief 9 precies?

A: zie dia 18 (poldergebied en ander).

V: Werd foerageergebied voor de bruine kiekendief in het verleden gecompenseerd?

A: Neen, vroeger niet. Waarom nu wel? De populatie is sterk achteruitgegaan en er is dus wel degelijk een effect van de ontwikkelingen, dus we moeten het meenemen om rechtszeker te werken.

V: Is die compensatie even dwingend als andere compensaties?

A: Ze valt onder Europese compensaties en is dus inderdaad dwingend.

V: Foerageergebied van de bruine kiekendief: is er verschil tussen broedgebied en foerageergebied? Is compensatie daarvan even dwingend als van het broedgebied?

A: Als we broedgebied verliezen moeten we dat ook compenseren d.w.z. rietland aanleggen. En dat doen we ook. Maar we verliezen globaal leefgebied en dat moeten we compenseren. Je komt er niet door enkel broedgebied te compenseren. Want broeden zonder eten lukt niet. We doen kwaliteitsverbetering van bepaalde gebieden, en dit op een verstandige, meer compacte manier.

V: Je compenseert voor verlies aan leefgebied binnen bestaand leefgebied ?

A: Ja, opnieuw door hoogwaardig leefgebied aan te leggen op een locatie waar de kwaliteit (als leefgebied) nu bijzonder laag is.

V: Hebben we genoeg kennis om te weten wat hoogkwalitatief gebied is voor de bruine kiekendief?

A: Ja, we werken hier met wetenschappelijke cijfers die we in heel Vlaanderen gebruiken.

V: Het havengebied wordt niet als foerageergebied gerekend, terwijl INBO aangeeft dat het verdwijnen van gebied in de haven mee oorzaak is van de achteruitgang van de bruine kiekendief.

A: De stukken in het havengebied die verdwijnen zijn in de praktijk verhard (in het paars aangeduid op dia 30), en tellen dus terecht niet mee.

3.2. Optimalisatie huidige natuurgebieden LSO

V: Hoe wordt bepaald welke soorten beschermd worden in haven, en bijv. bijen niet?

A: Het soortenbeschermingsprogramma haven selecteert en beschermt ca. 90 soorten, opgehangen aan 13 paraplu-soorten die elk een bepaald biotoop vertegenwoordigen. Soorten zijn geselecteerd op basis van hun beschermingsstatus (zeldzaam en/of kwetsbaar) en "aaibaarheid". Bijv. de rugstreeppad en vleermuizen zijn bijlage 4 soorten van de Habitatrichtlijn en hebben dus de hoogste beschermingsstatus.

V: Strand- en plasbroeders, zijn die niet in een Europees netwerk aan te pakken?

A: Natura 2000, waartoe het Vogelrichtlijngebied op LSO behoort, is een Europees netwerk. Voor Natura 2000 zijn lidstaten verplicht inspanningen te doen binnen eigen lidstaat, meestal ook binnen de speciale beschermingszone in kwestie. Daarnaast zijn er ook grensoverschrijdende initiatieven voor win-wins.

V: Is er niet voldoende natuur gecreëerd in de polders (van 0 naar 1.000 ha sinds 1970)?

A: Die cijfers kloppen niet, want vroeger was er ook al natuur, en een grotere basisnatuurkwaliteit. Sinds jaren 70 is er stelselmatig achteruitgang van natuur in het landbouwgebied en in de haven en we creëren vervangende natuur of natuurcompensaties om een verslechtering te counteren.

V: Komt er nog een langetermijnperspectief voor natuur op LSO?

A: De Vlaamse Regering legt nu alle focus op het CP ECA. Voor veel partijen is een lange termijnvisie wenselijk en zou die rechtszekerheid bieden. We hopen dat het in de toekomst mogelijk is, maar nu is er nog geen definitieve uitspraak daarover. Freddy Aerts vult aan dat er na mei een nieuwe regering komt en dat er hopelijk ooit een complex project natuur LSO komt.

3.3. Prioritaire inspanningen IHD-besluit

V: 150 m afstand ten opzichte van fietspaden en bomen op bufferdijken: wil dat echt zeggen dat er daar geen weidevogels broeden?

A: Ja, dat is onderzocht, daar broeden echt geen weidevogels. Rietvogels daarentegen zijn wat dat betreft minder gevoelig en daarvoor geldt een lagere verstoringsafstand.

V: Wat met beschermde natuur- en cultuurhistorische landschappen, is daar geen compensatieregeling voor?

A: Neen, dat bestaat inderdaad niet. Maar de overheid houdt zo goed mogelijk rekening met cultuurhistorische aspecten bij aanleg van natuurcompensatiegebied.

V: Hoezeer is Doelpolder Midden beslist beleid voor Sigma? Is er combinatie met compensaties voor ECA mogelijk?

A: In 2005 heeft de Vlaamse Regering beslist over het Sigmaplan, waarbij de realisatie van Doelpolder Midden voorzien is tegen 2025. Dit is combineerbaar met compensaties voor havenontwikkeling of ECA, maar enkel als die compensatie iets extra aan natuurwaarde betekent, dus iets bovenop wat voor Sigma al voorzien is. Bijvoorbeeld: in het Sigmaplan is bepaald dat er slikken en schorren moeten komen in Doelpolder Midden. De overheid zou daar voor vogels broedeilanden kunnen aanleggen. Dat zou een duidelijke extra natuurwaarde betekenen, bovenop de creatie van slikken en schorren.

V: De gewestelijke IHD zullen in 2019 voor heel Vlaanderen geëvalueerd worden. Gebeurt dat ook hier? Zijn er dan verschuivingen mogelijk?

A: Dat klopt, een evaluatie gebeurt volgend jaar op Vlaams niveau. Maar de huidige doelen liggen zeker vast tot 2020. Bij die evaluatie is discussie mogelijk. Maar het was / is nu al evenwichtsoefening, dus zal het niet zo eenvoudig zijn om

doelen uit de haven of de polder naar elders te schuiven. Maar we kunnen het bekijken.

V: Hoe zie je de 'distance to target' naar de instandhoudingsdoelstellingen? Kan je wel genoeg realiseren om die te overwinnen?

A: In de voorliggende aanpassing van het S-IHD-besluit verhogen de doelstellingen niet. De doelen blijven dezelfde. We gaan de gebieden die nu een natuurwaarde hebben, zo goed mogelijk beheren zodat we al ver richting S-IHD kunnen evolueren en waardoor de 'distance to target' zo klein mogelijk wordt. De overheid past hier zuinig ruimtegebruik toe door zoveel mogelijk natuurdoelstellingen te halen in reeds beschikbare gebieden. In de laatste presentatie is aangetoond hoe dat gebeurt.

V: Hoe kunnen actiecomités meedenken in verhaal van natuurbeheer en het behalen van IH-doelen?

A: Het verhaal van de S-IHD en de evaluatie daarvan, daar moet je georganiseerd voor zijn om mee te stappen in de overlegplatformen. Nu gebeurt dat door Landelijk Vlaanderen; dus het is met hen af te spreken. Voor de beheercommissie natuur LSO, het overlegplatform hier, is de samenstelling ook formeel geregeld, maar er is zeker de bereidheid om goeie suggesties mee te nemen. Daar zit een evolutie in: in het begin stonden de verschillende organisaties in de beheercommissie scherp tegenover elkaar, maar door jarenlang samen te werken, hebben ze elkaar beter leren begrijpen. Freddy Aerts vult aan dat die evolutie ook in ECA merkbaar is en dat we stilaan de landing kunnen inzetten, zowel voor de containers als voor de weidevogels. Hij roept op om ons gewoon met suggesties aan te spreken.

4. Afronding

Freddy Aerts hoopt dat iedereen met plezier en interesse naar dit soort bijeenkomsten zal blijven komen. Hij bedankt de sprekers en deelnemers voor hun constructieve inbreng en sluit de avond af.

5. Bijlage 1: Lijst van deelnemers en verontschuldigten

Deelnemers

- . Aerts Freddy Voorzitter Task Force complex project ECA
- . Anné Bert Zelfverdediging van de Polder
- . Artois Dirk Onroerend Erfgoed
- . Baelus Jan Ontwerpbureau Omgeving
- . Baetens Johan Natuurpunt Waasland
- . Bluekens Kristin Tractebel
- . Coppens Sofie Alfaport Voka
- . Couderé Koen Kenter
- . Creve Jan Doel 2020
- . Cuyckens Justine Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . De Bock Hans Gemeente Beveren
- . Deckers Peter Maatschappij Linkerscheldeover
- . De Greef Johan Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . De Mey Kevin Bewonersgroep Doel
- . Deneweth Conny DenS Communicatie
- . Dupont Kurt Katoen Natie
- . De Volder Daan KU Leuven - Doelland
- . Devos Kristof Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . De Vriendt Johan Erfgoedgemeenschap Doel & Polder
- . Eekelers Dirk Natuurpunt
- . Ghysels Pieter (Doel 2020 / bewoner Doel?)
- . Gommers Annick Kenter
- . Goris Maarten Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . Gregoir Tim Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . Gyselings Ralf INBO
- . Hemelaer Piet Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . Hendrickx Wendy Vopak Chemical Terminals Belgium
- . Hoeben Johan Havenbedrijf Antwerpen
- . Ibens Willy Natuurpunt Antwerpen Noord
- . Jongenelen Boud Lenora
- . Laureys Steven Agentschap voor Natuur en Bos
- . Loyen Reginald Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- . Maes René Natuurpunt Waasland
- . Nachtergale Lieven Beheercommissie Natuur Linkerscheldeover
- . Peeters Kris ENGIE Electrabel
- . Reyn Edmond Reyn & Partners
- . Rutten Jos Agentschap voor Natuur en Bos
- . Stevens David Departement Omgeving
- . Symens Peter Natuurpunt
- . Thys Piet De Vlaamse Waterweg
- . Van Avermaet Marjan Maatschappij Linkerscheldeover
- . Vanden Abeele Laurent Agentschap voor Natuur en Bos
- . Van de Putte Peter Maatschappij Linkerscheldeover
- . Van Doorselaer Hilde Agentschap voor Natuur en Bos
- . Van Vlierberghe Sam Departement Landbouw en Visserij

- van Wezel Jan Willemen Infra Noord
- Vercauteren Matthias Boerenbond
- Waterschoot Brian De Derde Generatie

Verontschuldigd

- Bouckaert Raf HSEQ Services VOKA SG Milieu en Energie
- Cerpentier Paul Algemeen Boerensyndicaat
- De Geest Jonas Fluxys België
- D'hoine André Milieuraad Stabroek
- Dhondt Jannie De Vlaamse Waterweg
- Kwanten Suzanne DP World Antwerp Holding
- Monnaers Anna Infrabel
- Noppe Jan Gemeente Beveren
- Schaut Christa Maatschappij Linkerscheldeover
- Theunissen Ann Departement Omgeving
- Van Dyck Tim Geïnteresseerde burger
- Van Gansen Kristof Interwaas
- Van Reusel Joris KU Leuven - Doelland
- Velghe Ann De Werkvennootschap
- Verhaegen Katelijne Kenter
- Wijnekus Joost Rijkswaterstaat

Ingeschreven, maar toch niet aanwezig

- Audenaert Bjorn Willemen Infra Noord
- Malcorps Denis Doel 2020
- Paeshuys Tom Certiweight
- Relaes Peter Algemeen Boerensyndicaat
- Roose Frederik Departement Mobiliteit en Openbare Werken
- van Mol Bart Havenbedrijf Antwerpen
- Winters Jan Vleemo